

Vesiosuuskuntia koskeva lainsäädäntö ja velvoitteet

Vesiosuuskunnat, kuntien
vesihuoltolaitokset ja kunnat -opas

Esityksen sisältö

- Lainsäädännön velvoitteet
- Vesiosuuskunnan hallinto
- Vesihuoltolain velvoitteet
- Talousveden laatuun liittyvät velvoitteet
- Sopimukset vesihuollossa
- Virhe vesihuollossa

Lainsäädännön velvoitteet

- Osuuskuntamuotoisen vesihuoltolaitoksen toimintaa säätelee osuuskuntalaki (421/2013)
- Lisäksi on noudatettava toimialaan liittyvää erityislainsäädäntöä eli esimerkiksi vesihuoltolakia (119/2001), terveydensuojelulakia (763/1994) sekä niiden nojalla annettuja asetuksia
 - » Toimialaan liittyvä lainsäädäntö voi olla tiukempaa kuin yleislainsäädäntö, esimerkkinä vesihuoltolain mukainen liittämisvelvollisuus → osuuskunnan tarjottava palveluita myös muille kuin jäsenille
- Lisäksi on noudatettava muita toimintaan liittyviä lakeja, kuten kirjanpitolakia ja hankintoihin liittyvää lainsäädäntöä, sekä osuuskunnan sääntöjä

Vesiosuuskunnan hallitus

- Ylintä päätösvaltaa osuuskunnassa käyttää osuuskunnan kokous
- Operatiivisesta johtamisesta vastaavat hallitus ja mahdollinen toimitusjohtaja, vesiosuuskunnissa useimmiten vastuussa on hallitus
- Hallituksella on osuuskunnassa yleistoimivalta → vastaa tehtävistä, joita ei ole erikseen osoitettu muille
- Hallitus vastaa osuuskunnan hallinnon ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä → tilinpäätös, budjetti ym.

Vesiosuuskunnan hallituksen tehtäviä

- Valvoa, että toiminnassa noudatetaan lainsäädännön velvoitteita → tunnettava toimintaa koskevat velvoitteet
- Tehdä päätöksiä, joilla varmistetaan toimintaedellytykset ja laadukkaat vesihuoltopalvelut → omattava riittävä vesihuollon tietotaito
- Laatia osuuskunnalle budjetti ja seurata sen taloutta → riittävä kyky talouden hallintaan → maksujen tulee kattaa myös tulevat investoinnit ja lainan hoitokulut pystyttävä maksamaan
- Riskien hallinta → pystyttävä tunnistamaan toimintaan liittyvät riskit ja niiden vaikutukset

Hallinnon vastuu

- **Osuuskuntalain** mukainen vahingonkorvausvelvollisuus koskee toiminta aiheuttanut osuuskunnalle, sen jäsenelle tai kolmannelle **taloudellista** haittaa
- Osuuskunta on vahingonkorvausvastuussa kolmannelle, kuten vesiosuuskunnan asiakkaalle, aiheutuneesta vahingosta
- Hallitus voi joutua vastuuseen osuuskunnalle, jos vahinko on aiheutunut huolimattomasta toiminnasta tai tahallisuudesta

Hallinnon vastuu

- Huolimattomuus voi olla esimerkiksi päätöksentekoa, joka on tehty liian pienellä asiantuntemuksella lisätietoa hankkimatta
- Vahingonkorvausvelvollisuuden välttämiseksi on huolehdittava riittävästä asiantuntemuksesta!
- Vesihuoltotoimintaan liittyvä vastuu perustuu vesihuoltolakiin (→ käsitellään myöhemmin tässä esityksessä)
 - » Vahingonkorvausvastuu on osuuskunnalla

Vesihuoltolain sekä terveydensuojelulain ja sen nojalla annettujen asetusten velvoitteet

Vesihuoltolaki

- Vesihuoltolaissa säädetään sekä kunnan että vesihuoltolaitoksen velvollisuuksista (myös vesihuoltolaitoksen asiakkaan velvollisuuksista)
- Kunnan vastuulla on
 - » Vesihuollon kehittäminen (5 §)
 - » Vesihuollon järjestäminen (6 ja 7 §)
 - » Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen vahvistaminen (8 §)
 - » Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen päättää liittämisvelvollisuudesta vapauttamisesta sekä valvoo

Vesihuollon kehittäminen

- *Kunnan* on laadittava alueelleen vesihuollon kehittämissuunnitelma
 - » Yhteistyössä alueella toimivien vesihuoltolaitosten kanssa → myös vesiosuuskunnat
- Suunnitelmassa käsitellään sekä vesihuoltoverkostojen piiriin kuuluvien että niiden ulkopuolisten alueiden vesihuollon kehittämistä: esim. verkostolaajennusten eli toiminta-alueiden laajentamisen arviointi → myös vesiosuuskuntien osalta!

Vesihuollon järjestäminen

- Kunta on velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin vesihuoltopalveluiden saatavuuden turvaamiseksi mikäli
 - » Suurehkon asukasjoukon tarve tai
 - » Ympäristön- tai terveydensuojelulliset syyt sitä vaativat: esimerkiksi jäteveden vaikutukset läheiseen vesistöön tai kaivoveden liian korkea arseenipitoisuus
- Useimmiten järjestämisvelvollisuus täytetään ryhtymällä toimenpiteisiin keskitettyjen vesihuoltoverkostojen rakentamiseksi alueelle sekä sisällyttämällä alue vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen → **kunnan vesihuoltolaitos tai vesiosuuskunta**

Vesihuollon järjestäminen

- Vesihuoltolain 7 §:ssä määritellään alueet, joissa vesihuollon järjestämiselle ei ole muita vaihtoehtoja kuin alueen sisällyttäminen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen eli saattaminen keskitettyjen vesihuoltoverkoston piiriin
- Jatkossa verkostolaajennukset pitäisi rakentaa olemassa olevan vesihuollon toimijan toimesta
 - » Kunnallinen vesihuoltolaitos
 - » Vesiosuuskunnat

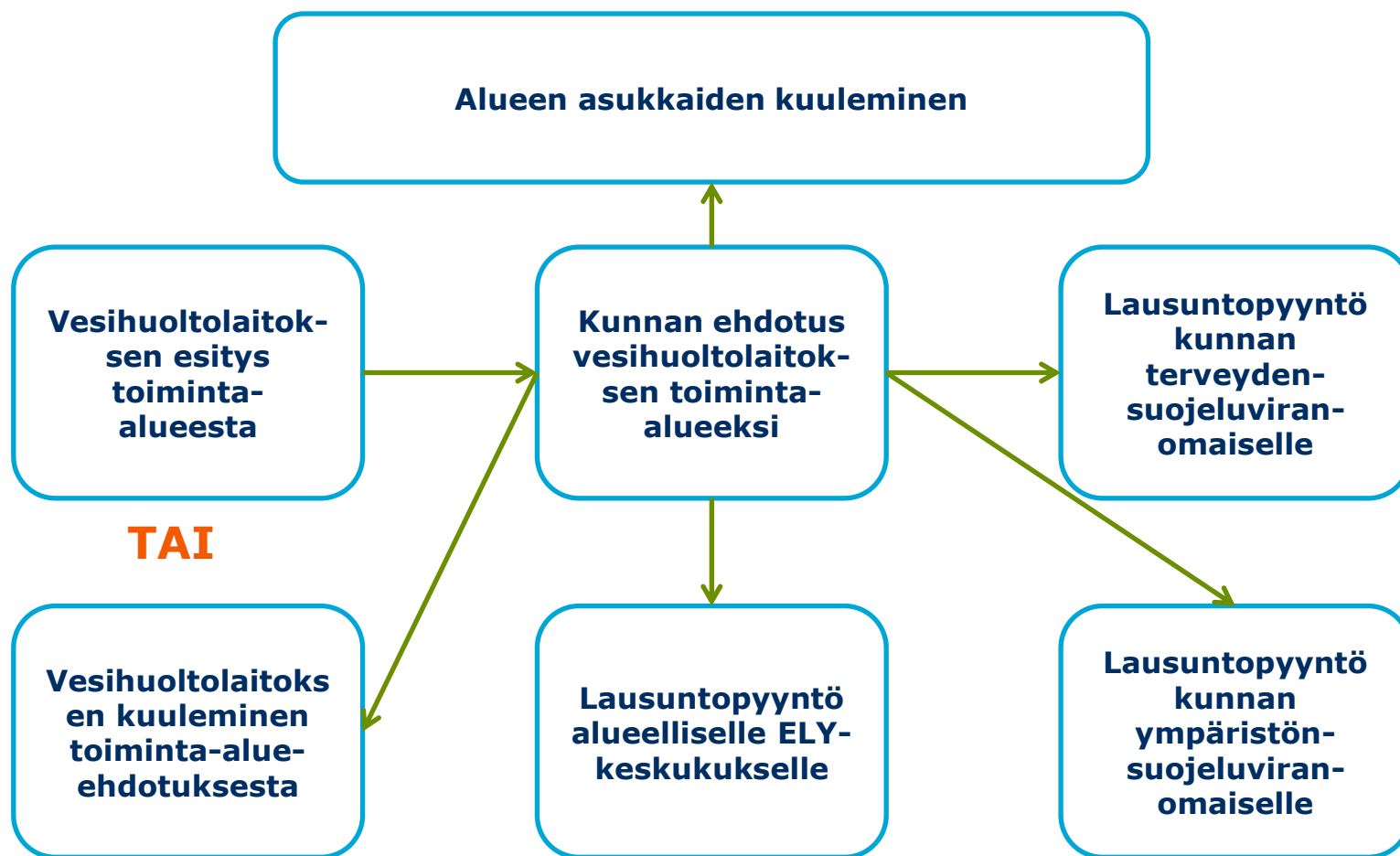
Vesihuoltolaitoksen toiminta-alue

- Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen **vahvistaa kunta**
 - » Mikäli toiminta-alue ulottuu useamman eri kunnan alueelle, kukin niistä hyväksyy sen osaltaan
- **Kullekin vesihuoltolaitokselle** määritellään yksi toiminta-alue
- Toiminta-alue rajataan vesihuollon järjestämisvelvollisuuden perusteella
- Toiminta-alueen tulee toisaalta olla sellainen, että vesihuoltolaitos kykenee huolehtimaan vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti (Vesihuoltolaki 8 §)

Toiminta-alueen vahvistaminen

- Vesihuoltolaitos tekee kunnalle toiminta-alueesityksen TAI
- Kunta tekee itse toiminta-alue-esityksen → vesihuoltolaitosta kuultava
- Toiminta-alue-esityksestä on pyydettävä lausunto alueelliselta ELY-keskukselta, kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta sekä kunnan terveydensuojeluviranomaiselta
- Toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen omistajille ja haltijoille on varattava tilaisuus tulla kuulluksi → vähintään ilmoittaminen alueella luetussa lehdessä

Toiminta-alueen vahvistaminen

Toiminta-alueen merkitys vesihuoltolaitokselle

- Vesihuoltolaitos huolehtii vesihuollosta toiminta-alueellaan toiminta-alueen hyväksymispäätöksen mukaisesti (Vesihuoltolaki 9 §) → **huolehtimisvelvollisuus**
 - » Vesihuoltopalvelut on toimitettava toiminta-alueella sijaitseville kiinteistöille
 - » Toimintavarmuus → verkostoista huolehdittava siten, että vesihuoltopalvelut voidaan toimittaa vesihuoltolain mukaisesti

Toiminta-alueen merkitys vesihuoltolaitokselle

- Toiminta-alueella on noudatettava vesihuoltolain velvoitteita vesihuoltopalveluiden tuottamisesta
 - » Vesihuollosta on huolehdittava vesihuoltolain mukaisesti → maksut, talous, ylläpito, talousveden laatu, sopimukset, vahingonkorvaukset ym.
- Toiminta-alueella sijaitsevan kiinteistön on liityttävä toiminta-aluepäätöksen mukaisesti vesihuoltolaitoksen verkostoihin → **liittämisvelvollisuus**
- Vesihuoltolaitos voi tarjota palveluita myös toiminta-alueen ulkopuolisilla alueilla

Talousveden laatuun liittyvät velvollisuudet

Talousvettä toimittavan laitoksen hyväksyminen

- Mikäli vesiosuuskunta toimittaa asiakkailleen talousvettä, on se terveydensuojelulain mukainen talousvettä toimittava laitos
- Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on hyväksyttävä tällaiset laitokset
 - » Laitoksen haettava hyväksyntää 3 kk ennen toiminnan aloittamista
 - » Talousvettä ei saa toimittaa ennen hyväksymistä

Talousveden laatuvaatimukset

- Vesihuoltolaki:
 - » Vesihuoltolaitoksen on huolehdittava, että sen toimittama talousvesi täyttää terveydensuojelulain vaatimukset
 - » Vesihuoltolaitoksen on tarkkailtava käyttämänsä raakaveden määrää ja laatua sekä veden hävikkiä verkostossa
- Laatuvaatimuksista säädetään yksityiskohtaisesti talousvesiasetuksissa
 - » STM:n asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (461/2000)
 - » STM:n asetus pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (401/2001)

Talousvesiasetukset

- Vesiosuuskunta toimittaa vettä yli 10 m³ vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilön tarpeisiin → asetus 461/2000
- Vesiosuuskunta toimittaa vettä enintään 10 m³ vuorokaudessa tai enintään 50 henkilön tarpeisiin → asetus 401/2001
- Asetuksissa annetaan vaatimuksia talousveden laadulle, määritellään laatuvaatimusten täyttymiskohta, vastuunraja laitoksen ja kiinteistön välillä sekä valvontatoimenpiteistä
- **Laitos on vastuussa talousveden laadusta liittämiskohtaan saakka!**

Talousvesiasetukset

- Laatuvaatimukset ja valvontatoimenpiteet riippuvat laitoksen koosta
- Asetuksen 461/2000 piiriin kuuluvien laitosten tulee laatia terveydensuojeluviranomaisen kanssa **valvontatutkimusohjelma** → suunnitelma viranomaisvalvonnan suorittamisesta
- Pienimpien asetuksen 401/2001 piiriin kuuluvien laitosten valvontanäytemäärä voi olla harvimmillaan yksi näyte kolmessa vuodessa

Talousvesiasetukset

- Näytteiden annettava luotettava kuva veden laadusta koko verkostoalueella → vähimmäisnäytemäärä ei välttämättä riitä!
- Lisäksi **velvoite omaan käyttötarkkailuun** → pelkät asetusten mukaiset valvontanäytteet eivät riitä!

Varautuminen häiriötilanteisiin

- Täyttääkseen vesihuoltolain ja terveydensuojelulain vaatimukset talousveden laadusta sekä vesihuoltolain mukaisen huolehtimisvelvoitteen, tulee vesihuoltolaitoksen varautua häiriötilanteisiin
 - » Vaarojen tunnistaminen, riskin arviointi sekä varautumistoimenpiteiden koostaminen!
 - » Vesihuoltolaitosten varautuminen on osa koko kunnan varautumista häiriötilanteisiin!

Vesihuollon sopimukset

Vesihuollon sopimukset

- Vesihuoltolain mukaan kiinteistön liittämistä vesihuoltolaitoksen verkostoon taikka vesihuoltopalveluiden toimittamisesta ja käyttämisestä on tehtävä kirjallinen tai sähköinen sopimus
 - » Liittymis- ja käyttösopimus
- Vesihuoltolaitos saa muuttaa sopimusehtoja vain tietyissä erikseen mainituissa tilanteissa tai jos niiden merkitys on vähäinen → muissa tapauksissa muutokset vaativat molempien osapuolten hyväksynnän
- Sopimus voidaan irtisanoa vain laissa määritellyin perustein

Virhe vesihuollossa ja vahingonkorvausvelvollisuus

Virhe vesihuollossa

- Vesihuoltolain 27 § määrittelee virheen vesihuollossa
 - » Vesihuollossa on virhe, kun veden laatu tai toimitustapa tai vesihuoltolaitoksen palvelu ei vastaa sitä, mitä sopimuksen tai säädösten perusteella voidaan edellyttää
 - » Ja silloin, kun palvelu on yhtäjaksoisesti tai toistuvasti keskeytynyt, jollei keskeytystä voida pitää keskeytyksen syy ja olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä
- Virhe oikeuttaa asiakkaan hinnanalennukseen
→ uuteen vesihuoltolakiin tulossa vakiokorvaus virheestä

Vahingonkorvaus

- Vesihuoltolaitoksen on korvattava virheestä omaisuudelle aiheutunut vahinko tai taloudellinen vahinko
- Lisäksi on korvattava välilliset vahingot, jos ne ovat aiheutuneet huolimattomuudesta

Lisätietoja:

Projekti-insinööri Henna Luukkonen

Suomen Kuntaliitto

henna.luukkonen@kuntaliitto.fi

0503428075

